

Mozarts Vioolconcert met Soyoung Yoon

Michał Nesterowicz dirigent

Soyoung Yoon viool

18.09 Enschede

24.09 Nijmegen

25.09 Arnhem

26.09 Apeldoorn

programma

Giovanni Gabrieli
(1557 – 1612)

Sonata pian' e forte

Giovanni Gabrieli

Canzon septimi toni

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756 – 1791)

Vioolconcert nr.5 in A, KV 219

Allegro aperto

Adagio

Tempo di Menuetto

György Ligeti
(1923 – 2006)

Concert Românesc

Andantino

Allegro vivace

Adagio ma non troppo

Molto vivace

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Een programma dat je meeneemt op een reis langs Venetië, Salzburg en Roemenië. En het begrip ruimtelijkheid belicht.

Stel je het Venetië van Giovanni Gabrieli voor: de Piazza San Marco, met de monumentale basiliek, gewijd aan de evangelist Markus. Misschien wel de belangrijkste kerk van de christelijke wereld, al zullen ze dat in Rome niet onderschrijven. Toch vonden in Venetië enkele belangrijke muzikale revoluties plaats. Zo ontstond er een zeer ruimtelijke schrijfwijze, de dubbelkorigheid: de van oorsprong noordelijke kapelmeester Adriaan Willaert ontwikkelde een compositiestijl waarbij twee groepen plaatsnamen op de twee tegenover elkaar liggende balkons – een soort stereo dus *avant la lettre*. Het is in deze stijl dat Giovanni Gabrieli, navolger van Willaert, deze twee werken componeerde. De **Sonata pian' e forte** kent bovendien, als eerste in de muziekgeschiedenis, nauwkeurig voorgeschreven dynamische aanduidingen van zacht en sterk – met recht een sonate 'piano e forte'. Ze werd in 1597 gepubliceerd en is voor tweemaal vier stemmen. Uit dezelfde bundel stamt ook de **Canzon septimi toni**, eveneens achtstemmig. De aanduiding septimi toni wordt in verband gebracht met de zevende kerktoonsoort, de toonladder g-e. Anders dan je zou denken verwijst de term niet naar een vocaal werk, maar naar een onafhankelijk instrumentaal stuk. Aanvankelijk ontstaan als instrumentale zetting van een gezongen chanson ontwikkelde de canzona zich rond 1600 tot zelfstandig instrumentaal.

Van Turkse snit

Opmerkelijk genoeg schreef Mozart alleen in zijn jonge jaren vioolconcerten: ze stammen alle vijf uit 1775 of vrij kort daarvoor. Waarschijnlijk componeerde hij ze voor eigen gebruik en voor dat van Salzburgse musici

als Konzertmeister Antonio Brunetti en Johann Anton Kolb. Het **Vijfde vioolconcert in A, KV 219** is 20 december 1775 gedateerd. Dit laatste vioolconcert wordt niet voor niets wel de koningin van Mozarts vioolconcerten genoemd. Horen we verwijzingen naar zijn eigen *Die Entführung aus dem Serail*, dat in een Turkse harem speelt? Echo's van een aria daaruit? Zeker verwijst het laatste deel naar Turkije: een passage daaruit gaf dit concert zijn bijnaam 'Turks'. Dit Rondeau, beginnend als een statig menuet, wordt onderbroken door een heftige dans en het Turkse element doet zijn intrede, als de lage strijkers met het hout van hun strijkstok het geluid van Turks slagwerk imiteren. Maar er is meer. Maakten de Venetianen slim gebruik van ruimtelijkheid, ook bij Mozart lijkt de solist van een afstand te komen. In overdrachtelijke zin, door de manier waarop die reageert op het orkest. Je zou zelfs kunnen vermoeden dat de viool na een robuuste orkestinleiding in het verkeerde concert terecht is gekomen... De solist begint namelijk adagio, quasi improviserend. Eerst zelfs ongeleid, welhaast weifelend, later begeleid door een eveneens wat schuchter orkest – als zou iedereen geschrokken zijn.

Dit laatste vioolconcert wordt niet voor niets wel de koningin van Mozarts vioolconcerten genoemd

Op de Roemeense toer

Met György Ligeti maken we een fikse sprong in de tijd. Als een van de belangrijkste twintigste-eeuwse componisten sluit hij aan bij de Hongaarse traditie van Bartók en Kodály: het leentjebuurtje spelen bij de volksmuziek. Evenals zij bestudeerde Ligeti de muziek van

eenvoudige boeren om er zijn voordeel mee te doen. Het **Concert Românesc** stamt uit 1951 en is Roemeens van sfeer. Niet toevallig, want Ligeti had in Boekarest gestudeerd en bovendien zijn jeugd doorgebracht in Transsylvanië: 'Ik groeide op in een Hongaars sprekende omgeving in Transsylvanië. Hoewel de officiële taal Roemeens was, leerde ik pas op de middelbare school die taal spreken die me als kind zo mysterieus was voorgekomen.

'Het verkeerde geluid
– dat eigenlijk het goede
is, want het is akoestisch
accuraat – maakt het
geluid van de hoorn zo
prachtig.'

György Ligeti

Maar toen ik drie was maakte ik kennis met Roemeense volksmuziek, een alpenhoornspeler in de Karpaten.' En die sprak hem enorm aan, hij begon volksmuziek op te tekenen. 'Veel van deze melodieën sloeg ik op in mijn geheugen en dat leidde in 1951 tot het *Concert Românesc*. Toch is niet alles erin echt Roemeens, want ik bedacht zelf ook elementen in de geest van de dorpsbandjes.' Maar het regime bliefde deze muziek niet en ze werd als 'formalistisch' aan de kant gezet. Zodoende bleef het werk maar liefst twintig jaar in een bureaula liggen.' De eerste twee delen zijn ontleend aan vroeger werk, de Ballade en Dans voor twee violen: na een gedragen Andantino, dat als een intrada werkt, volgt een kort Allegro vivace. De instrumenten buitelen over elkaar heen met razend snel doorgegeven theemaatjes.

In het begin van het derde deel, *Adagio ma non troppo*, horen we de hoorns, in een echo (die dan weer de Venetiaanse ruimtelijkheid in herinnering roept!). Hun 'onzuivere' natuurtonen doen denken aan alpenhoorns. Ligeti: 'De alpenhoorn had een compleet ander geluid dan "normale" muziek. Vandaag de dag weet ik waarom: omdat de alpenhoorn alleen maar natuurtonen voortbrengt, klinken de vijfde en de zevende boventoon – de grote terts en de kleine septiem – "verkeerd", ietwat lager dan bijvoorbeeld op de piano. Het verkeerde geluid – dat eigenlijk het goede is, want het is akoestisch accuraat – maakt het geluid van de hoorn zo prachtig.' Na dit deel besluit een *Molto vivace* het concert als een wervelwind. De soloviool heeft bij tijd en wijle de status van de 'primas' in een zigeunerbandje. Hoewel Ligeti een uitgesproken representant van de muzikale avant-garde was, bleef zijn muziek niet onopgemerkt, vooral niet toen Stanley Kubrick zijn muziek gebruikte in onder meer *A Space Odyssey*.

© Frits de Haen

Twee nieuwe gezichten
bij Phion: een dirigent en
een violiste met beiden
een carrière om van te
dromen.

biografie

Michał Nesterowicz

De Poolse dirigent Michał Nesterowicz heeft in korte tijd een verbluffende carrière opgebouwd. Twee jaar nadat hij cum laude afstudeerde aan het conservatorium van zijn geboortestad Wrocław was hij prijswinnaar van het Internationale Grzegorz Fitelberg-Dirigentenconcours in Katowice. In 2008 zette hij de Cadaqués Orchestra Conducting Competition op zijn naam. Hij was achtereenvolgens artistiek leider van het Pools-Baltisch Philharmonisch Orkest van Gdansk, chef-dirigent van het Orquesta Sinfónica Nacional de Chile en vaste dirigent van het Orquesta Sinfónica de Tenerife. Momenteel is hij vaste gastdirigent van het Sinfonieorchester Basel en het Arthur Rubinstein Łódź Philharmonisch Orkest.

Michał Nesterowicz maakte in het buitenland furore als gastdirigent. Zo stond hij voor onder meer het London Philharmonic Orchestra, het Tonhalle-Orchester Zürich en het Gewandhausorchester Leipzig. Over zijn optreden met het Nationaal Orkest van Ierland schreef de pers: 'hij bracht het orkest naar een speelniveau dat nog niet eerder vertoond werd.' In Nederland dirigeerde hij het Noord Nederlands Orkest, het Residentieorkest en het Nederlands Philharmonisch Orkest. Ook heeft hij enkele cd's op zijn naam staan waaronder een opname met de celloconcerten van Sjostakovitsj met Nicolas Altstaedt.

biografie

Soyoung Yoon

De Koreaanse Soyoung Yoon studeerde viool aan de conservatoria van Seoel, Keulen en Zürich. Hoe groot haar talent is blijkt wel uit het feit dat ze diverse prestigieuze concoursen op haar naam zette. In 2002 won ze de Yehudi Menuhin International Competition for Young Violinists en in 2011 kreeg ze de eerste prijs tijdens de Henryk Wieniawski Violin Competition in Poznań.

Ze is inmiddels een veelgevraagd violiste over de hele wereld. Zo soleerde ze onder meer bij het Tsjechisch Nationaal Orkest, de Deutsche Kammerphilharmonie Bremen en het Royal Philharmonia Orchestra. Met het Koreaans Kamerorkest ging ze wereldwijd op tournee door Europa, Azië en Noord-Amerika en maakte met het ensemble een opname van de Four Seasons van Piazzolla.

Ook in de kamermuziek is Soyoung Yoon actief. In 2012 richtte ze het ORION String Trio op, waarmee ze in 2016 het Instrumentalmusik-Wettbewerb des Migros-Kulturprozent in Zwitserland won en waarmee ze in befaamde zalen als de Tonhalle Zürich en de Londense Wigmore Hall optrad. Dit jaar was ze jurylid van de Yehudi Menuhin Competition, het concours dat ze achttien jaar daarvoor zelf won.

Michał Nesterowicz en Soyoung Yoon spelen voor het eerst bij Phion, Orkest van Gelderland & Overijssel.

voorheen
Het Gelders
Orkest / Orkest
van het Oosten

beleef

Binnenkort in de concertzaal

Nieuwsgierig wat er binnenkort speelt?

Kijk ook op phion.nl

Haydn & Mozart met Alexei Ogrintchouk

Ede Cultura	25.09
Arnhem Muis <i>zondagochtendconcert</i>	27.09
Zutphen Theater Hanzehof	03.10
Raalte HOFtheater	04.10

Classsh

Deventer Deventer Schouwburg	01.10
Enschede Muziekcentrum	02.10
Nijmegen De Vereeniging	08.10
Zwolle Theater De Spiegel	09.10
Apeldoorn Orpheus	10.10

Rick Stotijn speelt Nino Rota

Arnhem Muis <i>lunchconcert</i>	07.10
Arnhem Muis	09.10
Enschede Muziekcentrum	10.10